באחוזת עינים אינגיד ואיתנח עול למעייניה וחייטיה לכרסיה: [א]נשתברו רגליה: ההוא צנא דאינקורי דאתיא לקמיה דרבא [ב]בדקיה רבא בצומת הגידין ואכשריה אמר רב יהודה אמר רב [ג]שמוטת יד בבהמה כשרה (שמוטת ירך בבהמה טרפה) [ד]שמוטת ירך בעוף טרפה שמוטת גף בעוף טרפה חיישינן שמא ניקבה הריאה ושמואל אמר [ה]תיבדק וכן אמר ר׳ יוחנן תיבדק חזקיה אמר אין ריאה לעוף ור׳ יוחנן אמר יש לו וישנה כעלה של וורד בין אגפים מאי אין ריאה לעוף אילימא דלית ליה כלל והא קא חזינא דאית ליה אלא דלא מיטריף ביה [ו]והתני לוי טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף יתר עליהן עוף נשבר העצם אע״פ שלא ניקב קרום של מוח אלא [ז]אין לו לא לינפל ולא ליחמר מ״ט אמר רב חנה הואיל ורוב צלעותיה מגינות עליה והא מדא״ר יוחנן יש לו וישנה כעלה של וורד בין אגפיים מכלל דחזקיה סבר דלית ליה אלא אמרי במערבא משמיה דר׳ יוסי ברבי חנינא מדבריו של בריבי ניכר שאינו בקי בתרנגולין אמר רב הונא אמר רב שמוטת ירך בעוף כשרה א״ל רבה בר רב הונא לרב הונא והא רבנן דאתו מפומבדיתא אמרו רב יהודה משמיה דרב אמר שמוטת ירך בעוף טרפה אמר ליה ברי [ח]נהרא נהרא ופשטיה אזל רבי אבא אשכחיה לרב ירמיה בר אבא דקא בדיק בצומת הגידין אמר ליה למה ליה למר כולי האי והא רב הונא אמר רב שמוטת ירך בעוף כשרה אמר ליה אנא [ט]מתניתין ידענא בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה כשרה מן הארכובה ולמעלה פסולה וכן שניטל צומת הגידין ואמר רב עלה וכן בעוף אי הכי קשיא דרב אדרב אישתיק אמר ליה דלמא שני לה בין שמוטה לחתוכה א״ל ואת מפרשת שמעתתיה דרב בפירוש אמר רב שמוטה כשר׳ חתוכה פסולה [י]ואל תתמה שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיתה כי סליק ר׳ אבא אשכחיה לרבי זירא דיתיב וקאמר אמר רב הונא אמר רב שמוטת ירך בעוף טרפה אמר ליה חיי דמר מיומא דסליק מר להכא

הוה

באחוות עינים. ולא נגע בו ולא הזיקו אלא דנדמה לאביו כאילו נשחט לפי שלא היה רוצה ליגע במעיים שלא יהפך כהן: **צנא.** סל: **דאנקורי.** עופות שנשתברו רגליהן בארכובה למטה או למעלה מארכובה ואין העצם יוצא לחוץ. ובתשובת הגאונים מצאתי עוף שחור הוא ושל מים הוא ונמצאו חברבורות לבנות ועל שם כך נקרא אינקורי שהוא מנומר כמו [א]ניקוד פינטור״א ובעיר הזאת יש מהן: **בצומת הגידין.** שיהו ששה עשר חוטין קיימין כדאמרינן בפרק בהמה המקשה (לקמן עו:) והוא בשפולו של עצם השוק סמוך לארכובה: **יד.** כתף: **שמוטת ירך.** בוקא דאטמא דשף מדוכתיה ואיעכול ניביה[ה]: **שמוטת גף.** פרק עליון המחובר בגבה: **טרפה דחיישינן שמא ניקב הריאה.** לפי שהריאה נתונה בין הצלעות וקרום הבשר רך ודק בין צלע לצלע וכשמוטת גפה [ג]מתנתקת הריאה עם הגף: **תיבדק.** הריאה. מכניס קנה דק בגרגרת ונופח בריאה ואם הרוח יוצא טרפה ואם לאו כשרה: **כעלה של וורד.** דקה ואדומה: **בין אגפים.** בין כנפיה: **דלא מיטריף בה.** אם ניקבה: **כנגדן בעוף.** אלמא ניקבה הריאה דבהמה ה״ה לעוף: **לא לינפל.** אם נפלה מן הגג דאמרן צריכה בדיקה א״צ לבדוק בריאה: **ולא ליחמר.** בנפלה לאור שבודקין המעיים שמא הוריקו א״צ לבדוק הריאה: **ורוב צלעות מגינות עליה.** [ג]רוב ריוח הצלעות מגין עליה שהצלעות אינן שוכבות על רחבן אלא על חודן וכולן רחבן לפנים והריאה נתונה ביניהם: **של בריבי.** חזקיה שהיה גדול בדורו: **ניכר שאינו בקי בתרנגולים.** אינו רגיל לאכול תרנגולים[ו] לפיכך לא ידע אם יש להן ריאה ולשון בדיחותא הוא: **נהרא נהרא ופשטיה.** אין פשטי הנהר דומין זה מריץ וזה עומד כך אין מנהג המקומות דומות ורב כשרה סבירא ליה ורבנן בני פומבדיתא שנהגו בו איסור ולא התירו בפניהם ורב יהודה מפומבדיתא הוה וסבר דרב טרפה ס״ל: **צומת הגידין.** מקום שהגידין צומתין מתחברין ומתהדקין לשון חומן צומתו דפסחים (דף מ.). אשטריינט״א בלע״ז: **שמוטת ירך בעוף כשר.** והרי הכל ניטל וכל שכן אם ניטל צומת הגידין לבדן: **מתניתין ידענא.** בפרק בהמה המקשה (לקמן עו.) וכן שניטל צומת הגידים לבדן וכל הארכובה קיימת: **וכן בעוף.** דאם ניטל צומת הגידין טרפה: **אמר ליה.** רבי אבא דילמא מדאגמריה רב לרב הונא דשמוטה כשרה והתם אמר וכן בעוף שני ליה בין שמוטה לחתוכה ובשמוטה כשרה ואפי׳ ניטלה כולה ובחתוכה טרפה אפילו צומת הגידין לבדן: **אמר ליה.** רבי ירמיה לרבי אבא: **ואת מפרש שמעתין דרב.** מדנפשיך לאו דידך הוא דבפירוש אמר רב: **אמר ליה אין** לא גרסינן: רבי זירא ורבי אבא תרוייהו מבבל הוו וסלקו להתם ורבי זירא סליק ברישא וקאמר ליה ר׳ אבא חייך אמר שעלית מבבל הלום:

הוה

שמוטת יד בבהמה כשרה. וה״ה נחתכו דדוקא נחתכו רגליה טרפה אבל ידיה כשרה ולקמן (דף נח:) נמי אמרינן בעלת ה׳ רגלים או שאין לה אלא שלשה ה״ז מום ואמר רב הונא לא שנו אלא שחיסר ביד אבל ברגל טרפה נמי הוה:

שמוטת ירך. פי׳ בקונטרס בוקא דאטמא דשף מדוכתיה ואיעכול ניביה והדין עמו דכולה שמוטה דשמעתין באיעכול ניביה איירי בבהמה ובעוף אבל לא איעכול כשר כך פסיק לעיל (דף נד:) והלכתא אפילו אפסיק נמי כשרה עד דאיעכול איעכולי והשתא ניחא מה דנקיט בכוליה שמעתין שמוטה ולא נקט דשף מדוכתיה כדנקט רב מתנא לעיל (דף נד:) משום דרב מתנא אסר בלא איעכול ניביה אבל הכא דאיירי באיעכול ניביה שייך לשון שמוטה ולהכי מייתי לעיל דרב מתנא גבי אלו כשרות דוקא ולא מייתי דרב יהודה דהכא ועוד דרבי יוחנן קאמר לעיל אלו טרפות דוקא למעוטי הא דרב מתנא ורבי יוחנן קאמר לקמן שמוטת ירך בעוף טרפה וה״ה בבהמה נמי טרפה מדתני לוי ולא חשיב ליה גבי יתר עליהן עוף ולא משמע דפליג עליה מדמקשינן לעיל מיניה אדרב ושמואל ועוד דלקמן בסוף שמעתא הלכה רווחת בישראל שמוטת ירך בעוף טרפה וה״ה בבהמה כדפירשי׳ ולעיל (דף נד:) פסקי׳ הלכה דאפילו אפסיק כשרה עד דאיעכול איעכולי ולכך נראה דכולה שמעתין איירי דאיעכול ניביה: **למה** ליה למר כולי האי והא אמר רב הונא אמר רב שמוטת ירך בעוף כשרה. השתא ס״ד דשמוטה וחתוכה הכל אחד ואע״ג דבהמה טרפה כדמוכח מתניתין (לקמן דף עו.) דבהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה מ״מ בעוף כשרה ושמא לא ידע השתא ברייתא דלוי דכל טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף ולפי המסקנא דמחלק בין שמוטה לחתוכה ניחא ולרב הונא אמר רב דמכשיר שמוטת ירך בעוף כמו כן בבהמה מדתני לוי ומכשיר אפילו באיעכול ניביה כדפרישנא דכולה שמעתא באיעכול ניביה ואע״ג דאפילו מאן דמיקל לעיל גבי ואלו כשרות מודה באיעכול ניביה רב הונא אמר רב מיקל בכולהו ומיהו קצת תימה דלא מישתמיט בכולה שמעתין למינקט בחד דוכתא שמוטת ירך בבהמה כשרה ולא מסתבר למימר כלל דנקט עוף לרבותא וגם רבי ירמיה שהביא ראיה לדבריו וא״ל אנא מתני׳ ידענא לא דקדק אלא מהא דאמר רב עלה וכן בעוף אבל מהא דאסרה מתניתין בבהמה לא רצה לדקדק ולומר כ״ש בעוף דזוטר חיותיה ולכך נראה דדוקא בעוף מכשיר רב הונא אמר רב ולא בבהמה ולית ליה ברייתא דלוי ואע״ג דמקשינן מיניה לרב לעיל היינו אליבא דרב יהודה ודוחק: **דילמא** שני ליה בין שמוטה לחתוכה. פי׳ בקונטרס דשמוטה כשרה ואפילו ניטלה כולה ובחתוכה טרפה אפילו בצומת הגידין לבדן ותימה מה רוצה לומר שמפרש שאם ניטלה כולה כשרה אם רוצה לומר שאם ניטל הירך ממקום שהיתה מחוברת באליה כשרה וחתוכה דטרפה כגון באותו עצם האמצעי שבו צומת הגידין בתחתיתו סמוך לפרק הארכובה הנמכרת עם הראש ולמעלה הוא תחוב בעצם הקולית שהוא עצם התחוב באליה ואע״ג דבאותו עצם האמצעי טרפה מ״מ בעליון שהוא עצם הקולית כשרה כדמפרש שחותכה מכאן וחיה מכאן ומתה וזהו תימה דאפילו נבלה נמי מקרילא אם ניטלה ירך והלל שלה ניכר כדאמר רבי אלעזר פ״ק (לעיל כא.) [א] וליכא מאן דפליג ומה שייך לקרות זה שמוטה וזה חתוכה שתיהן חתוכות ניהו כיון דאיירי אפילו ניטלה כולה והיה לו לפרש כאן בפשיטות דשמוטה כשרה כגון דלא נחתכו רגליה אלא דשף מדוכתיה עצם הירך שקפץ ממקומו מחור שבעצם האליה שהוא תחוב בו אבל נחתכו טרפה אפילו בצומת הגידין:

מטלית

מסורת הש״ס

א) [לעיל ט.], ב) [לעיל יח: ועיין בפרש״י דהתם], ג) לעיל מב: לקמן עו., ד) כ״ב קל: לקמן עו. [לעיל מח: נה:], ה) [לעיל נד:], ו) בס״א: רגיל בתרנגולים.

◆

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] תוס׳ ד״ה למאי וכו׳ וליכא מאן דפליג. נ״ב עיין מהר״ם י״א ע״ב וגליה כ״ה ע״א דליכא מאן דפליג וצ״ע ועיין בר״פ סי׳ כ׳ ס״ק כ׳ הרגיש בזה ודבריו שם צ״ע דודאי כוונת התוס׳ דליכא מאן דפליג דטריפה מיתת הוי ידוק ותשכח:

◆

מוסף רש״י

כנגדן בעוף. כמידי דאיתיה בעוף, המפסס ובית הכוסות ליתנהו בעוף (לעיל ז:). נהרא נהרא ופשטיה. כל נהר מתפשט במקום שהוא רגיל שם, כלומר כל מקום הולך אחר מנהגו (לעיל יח:). שנחתכו רגליה. האחרונים (לקמן עו.). וכן שניטל. אפילו לא נחתך העצם (שם). צומת הגידין. למעלה מארכובה היא וסמוך לה וכן אותן שלשה חוטין שנוטלין מנקרי הבשר מתגלות העצם פקורין ליתנקרין (שם). שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיתה. נחתך בשר רגלים למעלה מצומת הגידין ולא נשבר העצם כשרה, נחתכה למטה במקום צומת הגידין אע״פ שנמוך מכאן טרפה, כדאמרינן לקמן וכן שניטל צומת הגידין, בפרק בהמה המקשה (עו.) ואע״פ שלא נחתך העצם (לעיל מה:) או: מתוך סימנים או גיד נוצרה ומתה, מתוך כל כתפיה וחיה (לעיל נה:).

עין משפט נר מצוה

רל א ב מיי׳ פ״ח מהל׳ שחיטה הלכה טו סמג עשין סג טוש״ע י״ד סימן נה סעיף א:
רלא ג מיי׳ פ״י שם הלכה ד סמג שם טוש״ע י״ד סימן נג סעיף א:
רלב ד מיי׳ שם הלכה ד [וש״ע י״ד סי׳ נה סעיף כ]:
רלג ה מיי׳ שם סמג שם טוש״ע שם [סי׳ נג] ס״ג:
רלד ו טוש״ע י״ד סי׳ נג סעיף א [ה]:

◆

לעזי רש״י

פינטור״א [פוינטור״א]. נקודות.
אישטריינט״א. סוגר.

◆

שיטה מקובצת

א] שהוא מנומר כמו ניקוד: ב] מתנתקת. נ״ב ס״א מתנקבה: ג] ורוב צלעות מגינות עליה רוב רוחב הצלעות מגין עליה שהצלעות של עוף אינם שוכבות על רחבן אלא על חודן ובולט רחבן לפנים:

◆

רבינו גרשום

ההוא צנא דאינקורי. כלומר סל מלא עופות שנתחכו רגליהם: לא ליחמר ולא לינפל. כלומר שאם נפלה לאור לא נימא מחמרא הריאה ואם נפלה לא נימא ניקבה הריאה: מדבריו של ב״ר ניכר זהו חזקיה. שמוטת ירך רומפדרא בלע״ז: אי הכי קשיא דרב אדרב. כלומר הכא אמר שמוטת ירך בעוף כשרה והכא אמר וכן בעוף: